

Številka: 007-8/2023/7
Ljubljana, 28. 3. 2023
EVA 2023-2570-0001
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE gp.gs@gov.si
ZADEVA: NOVO GRADIVO ŠT. 1: Predlog Zakona o spremembah Zakona o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepov vlade:
Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji
SKLEP
Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o spremembah Zakona o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (EVA 2023-2570-0001) in ga pošlje v obravnavo Državnemu zboru po nujnem postopku.
Barbara Kolenko Helbl Generalna sekretarka
Prejmejo: – ministrstva, – vladne službe.
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:
V skladu s 143. členom Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US in 111/21) Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog zakona obravnava po nujnem postopku, da bi se preprečile težko popravljive posledice za delovanje države zaradi vpliva visokih cen energentov.
Predlog sprememb zakona je potrebno sprejeti po nujnem postopku, saj gre za izvajanje določb Uredbe Sveta (EU) 2022/1854 z dne 6. oktobra 2022 o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (UL L št. 261 I z dne 7. 10. 2022, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Uredba 2022/1854/EU). V spremembi zakona je na novo določena zgornja meja tržnih prihodkov proizvajalcev, ki jo je potrebno prilagoditi dejanskim razmeram v Sloveniji zaradi obvladovanja visokih cen na področju električne energije.

Vlada Republike Slovenije na podlagi drugega odstavka 58. člena Poslovnika državnega zbora predlaga obravnavo predloga zakona na izredni seji Državnega zbora Republike Slovenije.

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- mag. Bojan Kumer, minister,
- mag. Tina Seršen, državna sekretarka,
- mag. Hinko Šolinc, generalni direktor Direktorata za energijo.

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:

/

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:

- mag. Bojan Kumer, minister,
- mag. Tina Seršen, državna sekretarka,
- mag. Hinko Šolinc, generalni direktor Direktorata za energijo.
- mag. Silvo Škornik, sekretar
- mag. Urban Prelog, sekretar

5. Kratak povzetek gradiva:

Zakon o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (Uradni list RS, št. 158/22, v nadaljnjem besedilu: ZNPOVCE) je bil sprejet 9. 12. 2022 zaradi obvladovanja visokih cen na področju električne energije in vsebuje nujne ukrepe za zmanjšanje uvozne odvisnosti pri oskrbi z energijo, kontrole cen, pobiranje prispevkov od izjemnih prihodkov ter druge ukrepe.

Predlog zakona je pripravljen zaradi izvajanja Uredba 2022/1854/EU, spremembe pa se nanašajo na del, ki ureja plačilo presežnih tržnih prihodkov, za katere so zavezani proizvajalci električne energije.

Evropska komisija je dne 9. 3. 2023 sprejela nov začasni okvir Sporočilo Komisije Začasni okvir za krizne razmere in prehod za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2023/C 101/03 (UL C št. 101 z dne 17. 3. 2023, str. 3-46) in preklicala prejšnji začasni okvir, zaradi česar je potrebno spremeniti predmetne vsebine ZNPOVCE.

NOVO GRADIVO ŠT. 1: gradivo je dopolnjeno v 14. členu in v obrazložitvah skladno s pripombami Službe Vlade RS za zakonodajo na Odboru za infrastrukturo dne 28. 3. 2023.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none">- nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja- razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna- razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE

7.a Predstavitve ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:

Pričakuje se prihodek v državni proračun (presežni prihodki od prodaje električne energije), ki jih ni mogoče natančno ovrednotiti. Okvirno je možno določiti, da bo v primeru določene cene pri 160 eur/MWh pričakovati prihodek v proračun v višini 35 mio EUR, odvisno od obsega sklenjenih poslov.

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna	35.000.000			
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerezporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1		
SKUPAJ				

OBRAZLOŽITEV:**I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu**

V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):

- prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,
- odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,
- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

/

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS:
- Združenju občin Slovenije ZOS:
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS:

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

NE

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	NE
mag. Tina Seršen DRŽAVNA SEKRETARKA	

PRILOGA 1

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji

SKLEP

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o spremembah Zakona o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (EVA 2023-2570-0001) in ga pošlje v obravnavo Državnemu zboru po nujnem postopku.

Barbara Kolenko Helbl
Generalna sekretarka

Prejmejo:

- ministrstva
- vladne službe

ZAKON O SPREMEMBAH ZAKONA O NUJNEM POSREDOVANJU ZA OBRAVNAVO VISOKIH CEN ENERGIJE

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Zakon o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (Uradni list RS, št. 158/22, v nadaljnjem besedilu: ZNPOVCE) je bil sprejet 9. 12. 2022 in je začel veljati 20. 12. 2022, sprejet pa je bil zaradi obvladovanja kriznih razmer pri oskrbi z energijo in zaradi izvajanja Uredbe Sveta (EU) 2022/1854 z dne 6. oktobra 2022 o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (UL L št. 2611 z dne 7. 10. 2022, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Uredba 2022/1854/EU).

Z določenimi ukrepi je država zaradi negotove situacije na trgih z energenti posegla v poslovanje gospodarskih subjektov.

Pri izvajanju zakona se je izkazalo, da zajem presežnih tržnih prihodkov ni učinkovit, saj je poskušal zajeti prihodke od s proizvajalci povezanih dobaviteljev ali trgovcev, ki praviloma prodajajo proizvedeno energijo proizvajalcev v Sloveniji. Vmes pa je bila zasnovana Uredba o določitvi nadomestila dobaviteljem električne energije (Uradni list RS, št. 4/23), ki je lastnikom proizvodnje v Sloveniji naložila izvajanje »ukrepa z učinkom nadomestila« za dobavitelje, in jim s tem skoraj popolnoma onemogočila prodajo proizvedene energije po cenah, višjih od reguliranih cen. Ukrep pa na drugi strani ni zajel nepovezanih proizvajalcev, in od teh bo po predlagani spremembi zakon učinkovito in administrativno veliko bolj enostavno pobral morebitne presežne tržne prihodke. Osnovni namen evropske uredbe je bil namreč zajem presežnih prihodkov proizvajalcev, trgovcev pa v primeru, da se s posredno prodajo energije presežki tvorijo pri njih.

Evropska komisija je dne 9. 3. 2023 sprejela nov začasni okvir Sporočilo Komisije Začasni okvir za krizne razmere in prehod za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2023/C 101/03 (UL C št. 101 z dne 17. 3. 2023, str. 3-46) in preklicala prejšnji začasni okvir, zaradi česar je potrebno v tem delu spremeniti vsebino veljavnega ZNPOVCE.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Glavni cilj predloga zakona je omejitev tržnih prihodkov, ki jih nekateri proizvajalci prejmejo od proizvodnje električne energije in jih lahko država ciljno prerazporedi končnim odjemalcem električne energije, da se omogoči uporaba ukrepov državnega interveniranja pri določanju cen za dobavo električne energije za gospodinjske odjemalce in mala ter srednja podjetja. Predlog zakona je potrebno sprejeti zaradi izvajanja določbe Uredbe 2022/1854/EU, ki določa vsebine, ki se nanašajo na presežne tržne prihodke.

2.2 Načela

S predlaganim zakonom se ne posega v že obstoječa temeljna načela zdaj veljavnega ZNPOVCE.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

Zakon omejuje pobiranje presežnih tržnih prihodkov na proizvajalce. Ob tem zakon znižuje mejo iz sedanjih 180 €/kWh na 160 €/kWh. Natančneje določa tudi zavezanca za plačilo presežnih tržnih prihodkov, in sicer so to proizvajalci električne energije, pri katerih je vsota skupne instalirane moči proizvodnih naprav iz virov iz drugega odstavka 12. člena tega zakona večja od 100 kW. Tudi rok veljavnosti ukrepa je s to spremembo zakona omejen na obdobje od 1. decembra 2022 do 30. junija 2023, enako kot določa Uredba Sveta (EU) 2022/1854. Ker so trgovcem oz. dobaviteljem presežni prihodki že zamejeni z zaradi državnih ukrepov uvedbe najvišje dovoljene drobnoprodajne cene električne energije in hkrati ukrepov z učinkom nadomestila škode po 18. členu tega zakona, so trgovci izvzeti iz obveze pobiranja presežnih tržnih prihodkov. Izraz premog zakonsko zajema tudi lignit, zato zakon izrecno določa, da se presežni tržni prihodek za uvožen premog ne pobira. Zakon pri izvajanju uvaja izdajo odločbe, in to enkrat za celotno obdobje. Posledično izvajanje zakona ne temelji več na evidencah zavezancev, ampak na poročilih in dokazilih, ki jih zavezanci pošljejo Agenciji za energijo.

Evropska komisija je nato dne 9. 3. 2023 sprejela nov začasni okvir Sporočilo Komisije Začasni okvir za krizne razmere in prehod za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2023/C 101/03 (UL C št. 101 z dne 17. 3. 2023, str. 3-46) in preklicala prejšnji začasni okvir, zaradi česar je potrebno spremeniti predmetni člen zakona.

b) Način reševanja:

Ker je osnovni namen pobiranje presežnih tržnih prihodkov proizvajalcev, ki proizvajajo ceneje od marginalne tržne cene, ki jo določajo najdražji viri iz drugega odstavka 12. člena, se ja zakon skoncentriral na proizvajalce in znižal mejo iz 500 na 100 kW. Pri določanju meje moči, do katere bi pobirali presežne tržne prihodke, ni bilo jasno, kako upoštevati osebe z več manjšimi viri, zato se meja nanaša na vsoto instalirane moči pri enem proizvajalcu.

Ker je pobiranje presežnih prihodkov pri trgovcih oz. dobaviteljih izredno zapleteno, in ker so njihovi prihodki že omejeni z Uredbo o določitvi nadomestila dobaviteljem električne energije (Uradni list RS, št. 4/23), in sicer z »ukrepom z učinkom nadomestila«, v obvezi pobiranja presežnega tržnega prihodka v 11. členu trgovci in proizvajalci niso zajeti. Ker pa je tudi trgovec oz. dobavitelj lahko lastnik posamezne proizvodne naprave in je, zakonsko gledano, proizvajalec, je dodano tudi posebno določilo, ki tovrstne proizvajalce izrecno izloča iz obveze plačevanja presežnih tržnih prihodkov. Iz obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka se izvzame električna energija, v napravah ali objektih, ki so v neposredni lasti proizvajalcev, ki so hkrati trgovci ali dobavitelji, in katerih prihodki na MWh proizvedene električne energije so že omejeni zaradi državnih ukrepov uvedbe najvišje dovoljene drobnoprodajne cene električne energije in hkrati ukrepov z učinkom nadomestila škode po 18. členu tega zakona v obdobju od 1. januarja 2023 do 30. junija 2023. V Sloveniji se uporablja tudi določena količina uvoženega premoga, ki v evropski uredbi ni zajet v pobiranje presežnih prihodkov. Zaradi jasnosti je uvožen premog izrecno naveden v drugem odstavku 12. člena zakona.

Pri izvajanju zakona je bilo potrebno uvesti izdajo odločbe, to nalogo zakon nalaga Agenciji za energijo, ki je posledično črtana kot nadzorni organ. Agencija bo izdala odločbo enkrat, za celotno obdobje, kot ga določa evropska uredba. Posledično zakon določa način sporočanja podatkov in dokazil Agenciji za energijo.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je usklajen z veljavnim pravnim redom in s pravnim redom Evropske unije.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Pričakuje se prihodek v državni proračun (presežni prihodki od prodaje električne energije), ki jih ni mogoče natančno ovrednotiti. Okvirno je možno določiti, da bo v primeru določene cene pri 160 eur/MWh pričakovati prihodek v proračun v višini 35 mio EUR, odvisno od obsega sklenjenih poslov.

Predlog zakona nima vpliva na druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev, zato finančnih sredstev v sprejetem proračunu ni potrebno zagotoviti.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona je predmet usklajevanj s pravnim redom EU. Predlog zakona določa ukrepe za izvajanje Uredbe 2022/1854/EU.

Grčija, Madžarska, Italija, Romunija, Španija in Združeno kraljestvo so uvedle davek na nepričakovane prihodke (windfall tax). Češka in Poljska sta objavili predloge za uvedbo davka na nepričakovane dobičke, Španija pa je objavila predlog za uvedbo drugega davka na nepričakovane dobičke, ker je bil prvi oslavljen zaradi vrste izključitev, zaradi katerih so številni ponudniki energije ostali zunaj njegovega področja uporabe. Belgija, Finska, Nemčija, Irska, Nizozemska in Slovaška so uradno napovedale ali pokazale namere za uvedbo davka na nepričakovane prihodke. Predlagani in uvedeni davki na izredne prihodke se bistveno razlikujejo po svojih davčnih stopnjah (npr. Grčija je do 90 odstotkov) in svojih strukturah. V večini držav davčna osnova ni oblikovana tako, da bi zajela izključno nepričakovane dobičke, ustvarjene zaradi skokov cen energije in nafte. V Romuniji in Španiji na primer davek na elektriko, prodano nad poljubno določeno ceno, ali na celotno prodajo sploh ni davek na dobiček – spominja bolj na trošarino. Po drugi strani pa bi lahko na italijanski davek na nepričakovani dobiček (inkrementalna dodana vrednost) vplivali različni dejavniki, vključno z združitvami in prevzemi, ki niso povezani s spremembami cen.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Administrativne in druge posledice

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Za izvajanje zakona so pristojna ministrstva in drugi državni organi, na delovnih področjih katerih se sprejemajo ukrepi. Nove naloge predstavljajo povečan obseg dela Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo, Agenciji za energijo ter izvajalcem gospodarskih javnih služb na področju energetike.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ne bo imel posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Predlog zakona nima neposrednih posledic na okolje.

6.3. Presoja posledic na gospodarstvo

Omejitev tržnih prihodkov velja za prodajo električne energije, proizvedene iz vetra, geotermalne energije, vode, (razen iz črpalnih hidroelektrarn), biomase (trdna ali plinasta biomasna goriva) razen biometana, odpadkov in jedrske energije. Predlog zakona pa omejuje tržne prihodke od prodaje električne energije na 160 evrov na MWh, ne glede na vrsto pogodbe, čas ali način sklenitve pogodbe. Vsi prihodki nad to ceno se smatrajo za presežne prihodke, ki pripadajo proračunu.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Predlog zakona nima neposrednih posledic na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic na dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne bo imel posledic na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona ne vpliva na druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen na spletni strani ministrstva, ki bo v okviru svojih pristojnosti tudi spremljal izvajanje sprejetega predpisa.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Zakon se sprejema po nujnem postopku, zato javna obravnava ni bila opravljena. To izjemo predvidevata:

- Poslovnik državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US in 111/21) v tretjem odstavku 115. člena ter
- Poslovnik Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12, 10/14, 164/20, 35/21, 51/21 in 114/21) v petem odstavku 8.b člena ter v 9. členu.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki ali pravne osebe.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- mag. Bojan Kumer, minister,
- mag. Tina Seršen, državna sekretarka,

- mag. Hinko Šolinc, generalni direktor Direktorata za energijo,
- mag. Silvo Škornik, sekretar,
- mag. Urban Prelog, sekretar
- Mira Vuković, sekretarka.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (Uradni list RS, št. 158/22) se v 6. členu prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Za pospeševanje uvajanja energije iz obnovljivih virov in njenega shranjevanja se v skladu s Sporočilom Komisije Začasni okvir za krizne razmere in prehod za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2023/C 101/03 (UL C št. 101 z dne 17. 3. 2023, str. 3) dodeljuje pomoč v obliki neposrednih nepovratnih sredstev za investicije v nove proizvodne naprave iz obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije in toplote ter za hranilnike električne energije in toplote v kombinaciji s proizvodnjo energije.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

(5) Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) določi način, postopek in pogoje dodeljevanja pomoči, vrste energetske tehnologije proizvodnih naprav, omejitve inštalirane moči za določene proizvodne naprave, vrste upravičencev do pomoči, intenzivnost in višino pomoči, poročanje ter spremljanje izvajanja ukrepa.«.

2. člen

11. člen se spremeni tako, da se glasi:

»11. člen
(omejitev presežnih tržnih prihodkov)

(1) Tržni prihodki od prodaje električne energije, proizvedene v Republiki Sloveniji iz virov energije iz prvega odstavka 12. člena tega zakona, za obdobje dobave od 1. decembra 2022 do 30. junija 2023, ki presegajo 160 evrov na MWh (v nadaljnjem besedilu: preseženi tržni prihodki), so namenski prihodki državnega proračuna Republike Slovenije. Zavezanci za plačilo presežnih tržnih prihodkov so proizvajalci električne energije, pri katerih je vsota skupne instalirane moči proizvodnih naprav iz virov iz drugega odstavka 12. člena tega zakona večja od 100 kW.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka presežni tržni prihodki od prodaje električne energije, proizvedene iz lignita, izkopanega v Republiki Sloveniji, pripadajo proračunu Republike Slovenije le, če presegajo ceno iz prejšnjega odstavka v višini 230 evrov na MWh.

(3) Iz obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka se izvzmeta električna energija, proizvedena iz virov energije iz prvega odstavka 12. člena tega zakona, prodana na izravnalnem trgu, na trgu sistemskih storitev in po pogodbah o prerazporejanju električne energije za potrebe sistema operaterja, ter električna energija, proizvedena iz naftnih derivatov, če je obratovalni čas proizvodne naprave manj kot 500 ur na proizvodno enoto na letni ravni pri obratovanju na naftne derivate, in je priključena na 110 kV omrežje.

(4) Iz obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka se izvzame električna energija, proizvedena iz virov energije iz prvega odstavka 12. člena tega zakona v napravah ali objektih, ki so v neposredni lasti proizvajalcev, ki so hkrati trgovci ali dobavitelji, in katerih prihodki na MWh proizvedene električne energije so že omejeni zaradi državnih ukrepov uvedbe najvišje dovoljene drobnoprodajne cene električne energije in hkrati ukrepov z učinkom nadomestila škode po 18. členu tega zakona v obdobju od 1. januarja 2023 do 30. junija 2023.«.

3. člen

12. člen se spremeni tako, da se glasi:

»12. člen

(določitev proizvodnih naprav, za katere velja omejitev tržnih prihodkov)

(1) Omejitev presežnih tržnih prihodkov velja za prodano električno energijo iz naslednjih virov energije:

- a) vetra;
- b) sonca;
- c) geotermalne energije;
- d) vode, razen iz črpalnih hidroelektrarn;
- e) biomase (trdna ali plinasta biomasna goriva), razen biometana;
- f) odpadkov;
- g) jedrske energije;
- h) v Republiki Sloveniji izkopanega lignita;
- i) surove nafte in naftnih derivatov;
- j) šote.

(2) Omejitev presežnih tržnih prihodkov ne velja za prodajo električne energije, proizvedene iz naslednjih virov energije, ali proizvodnih naprav:

- a) zemeljskega plina;
- b) demonstracijskih naprav;
- c) proizvodnih naprav, ki prejemajo podporo v obliki zagotovljenega odkupa;
- d) uvoženega premoga.«.

4. člen

13. člen se spremeni tako, da se glasi:

»13. člen

(odločba o izjemi pri omejevanju presežnih tržnih prihodkov)

(1) Zavezanec iz 11. člena tega zakona, katerega stroškovna cena električne energije iz določenega vira energije presega najvišjo dovoljeno ceno iz 11. člena tega zakona, lahko pošlje vlogo z ustreznimi dokazili na Agencijo za energijo (v nadaljnjem besedilu: agencija), da ugotovi, ali z omejenimi prihodki na podlagi tega zakona, ob upoštevanju tudi drugih prihodkov v zvezi s proizvodno napravo, lahko pokriva vse stroške proizvodnje iz tega vira energije.

(2) Če agencija ugodi vlogi, izda zavezancu odločbo o izjemi pri omejevanju presežnih tržnih prihodkov, v kateri določi novo najvišjo ceno, ki zagotovi pokritje stroškovne cene električne energije, proizvedene iz vira energije, za katerega je bila poslana vloga iz prejšnjega odstavka, na podlagi katere mora zavezanec ugotavljati presežne tržne prihodke.«.

5. člen

14. člen se spremeni tako, da se glasi:

»14. člen
(vodenje seznamov in izdaja odločbe)

(1) Agencija po uradni dolžnosti ugotavlja višino presežnih tržnih prihodkov zavezancev in izdaja odločbe o obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka.

(2) Elektrooperaterji in upravljavci zaprtih distribucijskih območij na podlagi podatkov o priključenih proizvodnih napravah ali objektih vzpostavijo seznam zavezancev in jih obvestijo, da so zavezanci za plačilo presežnih tržnih prihodkov. Elektrooperaterji merijo v omrežje oddano energijo na posameznih merilnih točkah zavezancev za celotno obdobje izvajanja ukrepa, in ta podatek do 10. julija 2023 sporočijo agenciji.

(3) Zavezanci vodijo seznam prodane in dobavljene električne energije za dobave od 1. decembra 2022 do 30. junija 2023 po pogodbah iz 11. člena tega zakona. Iz seznama morajo biti razvidni vsaj podatki o vseh posameznih prihodkih od prodaje električne energije zavezanca, vključno z doseženo prodajno ceno, količino prodane električne energije po posamezni proizvodni napravi, ločeno za vire energije iz prvega in drugega odstavka 12. člena tega zakona ter za vire energije, za katere je bila podana vloga iz 13. člena tega zakona, ter podatki o količinah električne energije, ki je izvzeta iz obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka skladno s tretjim odstavkom 11. člena tega zakona. Če zavezanec nima dokumentov, ki neposredno izkazujejo prodajne cene in količine prodane električne energije ločeno za proizvodne vire, zavezanec v seznam vključi matematični model, s katerim po različnih proizvodnih virih izkazuje izračunane prodajne cene in količine.

(4) Po koncu obdobja iz prvega odstavka 11. člena tega zakona zavezanci v dveh mesecih pošljejo agenciji svoj izračun presežnih prihodkov, skupaj s seznamom iz prejšnjega odstavka. Če so podatki nepopolni, agencija v dvajsetih dneh po prejemu zahteva njihovo dopolnitev. Na zahtevo agencije morajo zavezanci v desetih delovnih dneh predložiti dodatna zahtevana dokazila oziroma seznam dopolniti. Agencija izda zavezancem odločbe o obveznosti plačila presežnih tržnih prihodkov v treh mesecih po prejemu popolnih izračunov in evidenc. Pri izdaji odločbe agencija upošteva povprečno doseženo prodajno ceno posameznega zavezanca za vso prodano električno energijo, ki je zajeta v omejitvah presežnih tržnih prihodkov. Zavezanci v desetih dneh od prejema odločbe znesek nakažejo v proračun Republike Slovenije na posebno namensko postavko proračuna. Zavezancu lahko zaradi kasnejših sprememb podatkov o prodajnih cenah in količinah prodane električne energije, ki se nanašajo na obdobje iz prvega odstavka 11. člena tega zakona, podatke naknadno predloži agenciji. Če zavezanec do vključno 30. aprila 2024 zaradi poznejših sprememb prvotno posredovanih podatkov agenciji pošlje dopolnjeni izračun presežnih prihodkov, skupaj z dopolnjenim seznamom iz tretjega odstavka tega člena, agencija tako dopolnjene podatke obravnava ob smiselni uporabi določb tega odstavka in zavezancu izda odločbo.

(5) O pritožbi zoper odločbo iz prejšnjega odstavka tega člena odloča ministrstvo, pristojno za energijo.

(6) Zavezanci morajo na poziv agencije, ministrstva, pristojnega za energijo ali inšpekcije, pristojne za energijo, predložiti dokazila iz devetega odstavka tega člena, s katerimi utemeljujejo postavke, na podlagi katerih se izračunajo presežni tržni prihodki.

(7) Računovodske izkaze, knjigovodske listine in drugo dokumentacijo morajo zavezanci hraniti toliko časa in na način, kot je določeno z zakonom, ki ureja vodenje poslovnih knjig ter izdelavo letnih poročil za proračun in proračunske uporabnike ter za pravne osebe javnega in zasebnega prava.

(8) Odgovornost za pravilnost izračuna in verodostojnost predloženih seznamov, ki jih zahtevajo Agencija za energijo, inšpekcija, pristojna za energijo, ali ministrstvo, pristojno za energijo, nosijo zavezanci, kar zagotavlja odgovorna oseba, pooblaščenca za zastopanje družbe, s podpisom obrazca iz četrtega odstavka tega člena.

(9) Kot dokazila se štejejo zlasti:

- za sklenjene posle: konfirmacija, pogodba, račun, druga ustrežna listina, če je iz teh dokumentov jasno razvidna cena električne energije in obdobje dobave, pri čemer mora iz dokazil izhajati pokritje količin proizvodnje,
- za količine električne energije: podatki elektrooperaterjev.

(10) Agencija in ministrstvo, pristojno za energijo lahko zahtevata vpogled v pogodbe družb, ki od zavezancev energijo kupujejo.«.

6. člen

V 24. členu se črta drugi odstavek.

Dosedanji tretji odstavek postane drugi odstavek.

7. člen

25. člen se spremeni tako, da se glasi:

» 25. člen
(prekrški v zvezi z omejitvijo presežnih tržnih prihodkov)

(1) Z globo 10 % letnega prometa v prejšnjem poslovnem letu se za prekršek kaznuje pravna oseba, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, šteje za veliko gospodarsko družbo, če:

1. v nasprotju z drugim odstavkom 14. člena tega zakona agenciji v roku ne pošlje za vse svoje proizvodne naprave oziroma za vse sklenjene posle izračuna presežnih prihodkov,
2. če seznam iz tretjega odstavka 14. člena ne vsebuje vseh podatkov ali na poziv agencije v roku ne dopolni podatkov v evidenci,
3. če v proračun Republike Slovenije ne nakaže presežnih tržnih prihodkov (11. člen).

(2) Če letnega prometa v predhodnem poslovnem letu iz prejšnjega odstavka ni mogoče določiti, se za prekršek iz prejšnjega odstavka pravna oseba, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, šteje za veliko gospodarsko družbo, kaznuje z globo od 30.000 do 500.000 evrov.

(3) Z globo od 15.000 do 250.000 evrov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje pravna oseba, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, šteje za srednjo gospodarsko družbo.

(4) Z globo od 10.000 do 150.000 evrov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje pravna oseba, ki ni pravna oseba iz prvega in tretjega odstavka tega člena.

(5) Z globo od 5.000 do 150.000 evrov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.

(6) Z globo od 4.000 do 10.000 evrov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.«.

PREHODNI IN KONČNA DOLOČBA

8. člen

(seznam zavezancev za plačilo presežnih tržnih prihodkov)

Elektrooperaterji seznane iz drugega odstavka 14. člena zakona v dveh tednih od dneva uveljavitve tega zakona pošljejo agenciji, ki celotni seznam zavezancev objavi na spletni strani.

9. člen
(obrazci za poročanje evidence zavezancev)

Agencija na spletni strani objavi obrazec za sporočanje izračuna in seznama iz tretjega odstavka 14. člena zakona najpozneje do 31. maja 2023.

10. člen
(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Za zmanjšanje odvisnosti od uvoza ruskih fosilnih goriv in razširitve razpoložljivosti energije iz obnovljivih virov je Evropska komisija določila začasni ukrep finančnih pomoči za spodbujanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov s Sporočilom Komisije Začasni okvir za krizne ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2022/C 426/01 (UL C 426 z dne 9. 11. 2022, str. 1), v skladu s katerim je bil določen ukrep pomoči pospeševanja uvajanja energije iz obnovljivih virov, shranjevanja in toplote iz obnovljivih virov. Evropska komisija je nato dne 9. 3. 2023 sprejela nov začasni okvir Sporočilo Komisije Začasni okvir za krizne razmere in prehod za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2023/C 101/03 (UL C št. 101 z dne 17. 3. 2023, str. 3) in preklicala prejšnji začasni okvir, zaradi česar je potrebno spremeniti predmetni člen zakona. V skladu z novim začasnim okvirom se državna pomoč priglasijo Evropski komisiji in po prejemu pozitivne odločitve Evropske komisije o združljivosti pomoči z notranjim trgov Vlada Republike Slovenije z uredbo podrobneje določi postopek in način dodeljevanja pomoči, vrste energetske tehnologije proizvodnih naprav, omejitve inštalirane moči za določene proizvodne naprave, vrste upravičencev do pomoči in druge elemente državnih pomoči, kot je opredeljeno v tem členu.

K 2. členu

Uredba Sveta (EU) 2022/1854 z dne 6. oktobra 2022 o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (UL L št. 261 I z dne 7. 10. 2022, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Uredba 2022/1854/EU) 6. členu določa, da se za tržne prihodke proizvajalcev, pridobljene s proizvodnjo električne energije iz virov iz člena 7(1), določi zgornja meja pri največ 180 EUR na MWh proizvedene električne energije. Ta predlog zakona to mejo niža na 160 €/MWh in se s tem prilagaja dejanskim razmeram v Sloveniji in na evropskem trgu.

Predlog ohranja drugačno omejitev (230 €/MWh) za električno energijo, proizvedeno iz domačega lignita, saj so stroški te tehnologije v Sloveniji zaradi podzemnega izkopa lignita višji, po drugi strani pa je ta proizvodnja vsaj v tem letu še nujna za zanesljivo oskrbo Slovenije z električno energijo. Ob tem se posebej obračuna del premoga, ki se v Sloveniji lignitu dodaja zaradi težav pri izkupu lignita, saj premog v izračun presežnih tržnih prihodkov že po Uredbi 2022/1854/EU ni zajet, tudi v 1. odstavku 12. člena tega zakona ga ni. Uvožen premog je zaradi jasnosti izrecno izvzet v 2. odstavku 12. člena zakona.

Popravek člena kot zavezance ohranja le še proizvodne družbe, ne pa trgovcev in dobaviteljev, saj je tak pristop zaradi zapletenosti neizvedljiv. Pri tem upošteva vse prihodke zavezancev, ki izvirajo skoraj izključno iz odprtih pogodb o prodaji.

Uredba 2022/1854/EU v 3. odstavku 7. člena dopušča, da lahko »države članice lahko zlasti v primerih, ko uporaba zgornje meje tržnih prihodkov iz člena 6(1) povzroči znatno upravno breme, odločijo, da se zgornja meja tržnih prihodkov ne uporablja za proizvajalce, ki proizvajajo električno energijo z napravami za proizvodnjo električne energije z nameščeno zmogljivostjo do 1 MW.« Zakon je doslej tu mejo postavil na 500 kW, popravek mejo niža na 100 kW, kar je bližje slovenskim razmeram. Hkrati je bila ta določba prestavljena v 2. člen in dopolnjena.

Zavezanci za plačilo presežnih tržnih prihodkov so proizvajalci električne energije, pri katerih je vsota skupne instalirane moči proizvodnih naprav iz virov iz drugega odstavka 12. člena tega zakona večja od 100 kW, razen družb, ki so hkrati tudi dobavitelji oz. trgovci in zanje velja ukrep z učinkom nadomestila iz Uredbe o določitvi nadomestila dobaviteljem električne energije (Uradni list RS, št. 4/23).

Pri tem je izpolnjevanje teh pogojev potrebno za celotno obdobje od 1. 1. 2023 do 30. 6. 2023. Ta časovna omejitev je postavljena zato, ker se akterjem v času omejitve presežnih tržnih prihodkov status lahko spremeni. Če kateri od zavezancev po sprejemu spremembe zakon podpiše bilančno pogodbo z

organizatorjem trg in si pridobi vsaj enega gospodinjanskega odjemalca, se lahko iz obvezi povrnitve presežnih tržnih prihodkov izogne, to pa ni namen zakona. Obdobje je omejeno do 30. 6., saj do takrat velja omejevanje presežnih tržnih prihodkov. Začetek pa je postavljen na 1. 1. 2023 zato, ker se Uredba o določitvi nadomestila dobaviteljem električne energije uporablja šele od 1. 1. 2023.

Trgovcem in dobaviteljem, ki prodajajo energijo proizvajalcev iz povezanih družb in iz svojih proizvodnih naprav, je bil z ukrepom z učinkom nadomestila v Uredbi o določitvi nadomestila dobaviteljem električne energije (Uradni list RS, št. 4/23) naložena prodajo po ceni 100 €/MWh in 125 €/MWh za skupno okrog 40% odjema v državi. Z ukrepom z učinkom nadomestila so te skupine za dva sektorja odjemalcev (gospodinjске in male poslovne) izvzete iz povračila zaradi prodaje po omejeni ceni. To je hujša omejitev od omejitve na 160 €/MWh, posledično pri teh skupinah ni potrebno izvajati ukrepa omejitve tržnih prihodkov za energijo, ki je proizvedena in prodana gospodinjstvom in malim poslovnim odjemalcem. Energija, proizvedena v skupinah, ki jim je naložena takšna prodaja, znaša okrog 60% letne porabe v Sloveniji, skupaj z nizko omejitvijo cene je ukrep ekvivalenten omejitvi na 160€/MWh. Uredba Komisije glede tega v 8. členu dopušča naslednje: »Države članice lahko ohranijo ali uvedejo ukrepe, ki dodatno omejujejo tržne prihodke proizvajalcev ki proizvajajo električno energijo iz virov, navedenih členu 7(1), vključno z možnostjo razlikovanja med tehnologijami, ter tržne prihodke drugih udeležencev na trgu, vključno s tistimi, ki so dejavni na področju trgovanja z električno energijo«. Na podlagi izločitve iz 4. odstavka 12. člena trgovci ali dobavitelji, katerih prihodki na MWh proizvedene električne energije so že omejeni zaradi državnih ukrepov uvedbe najvišje dovoljene drobnoprodajne cene električne energije in hkrati ukrepov z učinkom nadomestila škode po 18. členu tega zakona, niso zavezanci za plačilo presežnih tržnih prihodkov in tudi niso dolžni pošiljati svojega izračuna iz evidenc agenciji. Seveda pa to ne velja za družbe, ki so z njimi lastniško povezane.

Iz obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka je izrecno izvzeta energija, prodana na trgu izravnalne energije, na trgu sistemskih storitev in za potrebe sistema operatorja pri morebitnem prerazporejanju in nasprotnem trgovanju, kot izrecno dopušča Uredba 2022/1854/EU v 4. odstavku 7. člena. Tu gre za storitve, ki omogočajo stabilnost elektroenergetskega sistema, ponudba teh storitev mora biti nujno zagotovljena. Dodatno so iz omejitve presežnih tržnih prihodkov izvzeti proizvajalci za proizvodnjo iz naftnih derivatov, če ima proizvodna naprava manj kot 500 ur obratovanja v obdobju od 1. decembra 2022 do 30. junija 2023, in je priključena na 110 kV omrežje. Gre za velike proizvajalce (110 kV), ki imajo zaradi majhnega števila ur obratovanja veliko ceno na kWh, in bi, skladno s 13. členom, morali vlagati vloga za izjemo na Agencijo za energijo. Imajo zelo nizko število ur obratovanja, večinoma za izravnavo in sistemske storitve. Z zakonsko izločitvijo se je zmanjšalo nepotrebno administrativno breme, tako za te proizvajalce, kot tudi za Agencijo. Pri urah obratovanja niso vštete morebitne ure obratovanja na zemeljski plin, ki je že v Uredbi Sveta izvzet iz omejitve presežnega tržnega prihodka.

K 3. členu

V 12. členu ni premog izrecno omenjen ne v prvem in tudi ne v drugem odstavku, enako kot v Uredbi 2022/1854/EU. Električna energija, proizvedena iz uvoženega premoga, se pri omejitvi presežnih tržnih prihodkov ne upošteva.

K 4. členu

V 13. členu so redakcijski popravki, ki izboljšujejo jasnost besedila.

K 5. členu

Ker zakon ne bo sprejet pred aprilom, je smiselno, da se odločbe izdajo za celotno obdobje veljavnosti. Po veljavnem ZNPOVCE se vplačila presežnih prihodkov v proračun niso izvajala, saj je v veljavni določbi manjkala podlaga za vplačilo v proračun. To se sedaj popravja na način, da bo izdana odločba s strani agencije, ki bo podlaga za plačila v proračun in odprtje namenske postavke. Ker uredba EU velja neposredno in gre le za zakon, ki omogoča izvajanje, ne gre za retroaktivnost. Uredba EU tudi izrecno dopušča, da se celoten presežek pobere za nazaj.

Za samo izvajanje je potrebno predvideti izdajo odločbe o višini presežnega tržnega prihodka, to bo izvajala Agencija za energijo. Podatke o priključenih proizvodnih objektih oz. napravah imajo operaterji, ELES, SODO in upravjalci šestih zaprtih distribucijskih območij. Ti morajo zavezanca tudi obvestiti o njihovi vlogi zavezanca po zakonu.

Člen določa podatke in dokazila, ki jih morajo zavezanci zbrati in predložiti agenciji, da jim lahko odmeri presežne prihodke. Člen določa tudi roke za oddajo podatkov, rok za dopolnitev, rok za izdajo odločbe in rok za plačilo, ki ga morajo izvesti zavezanci.

Agencija bo natančneje določila podatke, potrebne za izdajo odločbe. Agencija ima tudi možnost vpogleda v dokumente in evidence zavezancev, kot tudi njihovih kupcev. To pravico imajo tudi drugi pristojni organi (inšpektorat, pristojni pritožbeni organ). O pritožbi zoper odločbo agencije odloča ministrstvo, pristojno za energijo, nadzor pa opravlja inšpekcija, pristojna za energijo. Za potrebe pritožbenega postopka in za izvajanje nadzora zakon predvideva, da morajo zavezanci na poziv ministrstva, pristojnega za energijo ali inšpekcije, pristojne za energijo predložiti vsa potrebna dokazila, s katerimi utemeljujejo postavke, na podlagi katerih se izračuna presežne tržne prihodke, da bo možno zakonito odločiti o morebitni pritožbi oz. opraviti nadzor v celoti.

Člen omogoča tudi naknaden poračun. To je potrebno, ker se CO₂ kuponi kupujejo naknadno in je njihov strošek znan precej pozneje. Takšen poračun pride v poštev sicer le pri tistih zavezancih, ki so CO₂ kupone dolžni kupovati.

Člen določa tudi, da se pri določitvi presežnega tržnega prihodka upošteva povprečno doseženo prodajno ceno posameznega proizvajalca za vso njegovo prodano električno energijo, ki je po tem zakonu zajeta v omejitvev presežnih tržnih prihodkov. Rezultat izračuna je lahko drugačen, če se upošteva vsak vir posebej ali celo vsaka pogodba posebej. Ker obstaja možnost, da posamezen zavezanec prodaja svojo energijo po zelo različnih cenah, bi lahko dobili zelo različne rezultate, če bi presežne prihodke računali za vire ločeno ali za vse vire zavezanca skupaj. Do zavezancev je pošteno, če se za vse njihove vire iz prvega odstavka 12. člena upošteva povprečna prodajna cena.

V zadnjem odstavku zakon daje agenciji pravico do vpogleda v pogodbe družb, ki od zavezancev energijo kupujejo. Zavezanci bi lahko brez te določbe poskušali prikazati nižje prodajne cene od dejanskih in si s tem pridobiti znatno korist.

K 6. členu

Ker je za izvajanje zakona potrebno izdati odločbe, je predvidena izdaja odločbe s strani agencije. Agencija je v veljavnem zakonu določena kot nadzorni organ, kar ni združljivo z izdajanjem odločb o presežnih tržnih prihodkih. Zato se drugi odstavek izbriše in nadzorni organ posledično postane energetska inšpekcija.

K 7. členu

Na novo so določene kazni. Ker gre lahko pri presežnih tržnih prihodkih za velike zneske, ki lahko v posameznih primerih za nekaj desetkrat presegajo običajne kazni, bi lahko bilo plačilo kazni za zavezanca ugodnejše od plačila presežnih prihodkov. Zato je za kazen predviden delež letnih prihodkov za pravne osebe, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, štejejo za veliko gospodarsko družbo višini 10%. Če se letnega prometa v predhodnem poslovnem letu ne da določiti, se za prekršek pravna oseba, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, šteje za veliko gospodarsko družbo, kaznuje z globo od 30.000 do 500.000 evrov, skladno z drugim odstavkom 17. člena Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE in 5/21 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: ZP). Za ostale pravne osebe, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, ne štejejo za veliko gospodarsko družbo, za samostojnega podjetnika posameznika ali posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, so predvidene globe v višini, kot jih predvideva drugi odstavek 17. člena ZP. Pri morebitni odmeri kazni se upošteva potencialna korist zavezanca v primeru neupoštevanja določil zakona.

K 8. členu:

Ta prehodna določba zavezuje elektrooperaterje, da na podlagi podatkov o priključenih proizvodnih napravah ali objektih vzpostavijo seznam zavezancev in te sezname v roku dveh tednov po veljavnosti tega zakona pošljejo agenciji. Agencija objavi sezname na svoji spletni strani.

K 9. členu:

Skladno z določbo tega člena agencija na svoji spletni strani objavi obrazec za sporočanje izračuna in seznama iz tretjega odstavka 14. člena zakona najpozneje do 31. maja 2023. Evidenco zavezanec posreduje agenciji na način, kot je določen s strani agencije.

K 10. členu

Člen določa veljavnost zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO:

6. člen

(pomoč za pospeševanje uvajanja energije iz obnovljivih virov in shranjevanja)

(1) Za pospeševanje uvajanja energije iz obnovljivih virov in njenega shranjevanja se v skladu s Sporočilom Komisije Začasni okvir za krizne ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini 2022/C 426/01 (UL C št. 426 z dne 9. 11. 2022, str. 1) dodeljuje pomoč v obliki neposrednih nepovratnih sredstev za naslednje investicije v nove proizvodne naprave obnovljivih virov energije:

1. za proizvodnjo električne energije ali shranjevanje električne ali toplotne energije – proizvodne naprave z inštalirano močjo več kot 50 kW in enako ali manj od 1 MW;
2. za tehnologije za proizvodnjo toplote in plina – proizvodne naprave z inštalirano močjo več kot 50 kW in enako ali manj od 1 MW;
3. za proizvodnjo obnovljivega vodika – proizvodne naprave z inštalirano močjo enako ali manj od 3 MW;
4. za proizvodnjo bioplina in biometana iz odpadkov – proizvodne naprave z inštalirano močjo enako ali manj od 25000 ton na leto;
5. za proizvodne naprave v stoddstotni lasti malih in srednje velikih podjetij ali projekte skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov z inštalirano močjo več kot 50 kW in enako ali manj od 6 MW;
6. za projekte v stoddstotni lasti malih podjetij in mikropodjetij ali projekte skupnosti na področju vetrne energije z inštalirano močjo več kot 50 kW in enako ali manj od 18 MW.

(2) Ne glede na drugi odstavek 18. člena Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE) je dodeljevanje pomoči iz prvega odstavka tega člena del dejavnosti centra za podpore.

(3) Javne pozive za dodeljevanje pomoči izvaja center za podpore, pri čemer se pomoči lahko dodelijo brez konkurenčnega postopka izbire projektov.

(4) Sredstva za pomoči se ne glede na četrti odstavek 16. člena Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE) zagotavljajo iz sredstev za izvajanje podpor centra za podpore.

(5) Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) določi način dodeljevanja pomoči, ceno zagotovljenega odkupa, tehnične specifikacije, vrste upravičencev do pomoči, intenzivnost pomoči, poročanje ter spremljanje izvajanja ukrepa.

11. člen

(omejitev presežnih tržnih prihodkov)

(1) Realizirani tržni prihodki od prodaje električne energije, proizvedene in prodane na veleprodajnem trgu električne energije v Republiki Sloveniji, za prodajne in nakupne posle, sklenjene kot zaprte pogodbe za obdobje dobave od 1. decembra 2022 do 31. decembra 2023 s točko dobave v regulacijskem območju systemskega operaterja, ki presegajo 180 eurov na MWh na portfeljski ravni (v nadaljevanju: presežni tržni prihodki), pripadajo proračunu Republike Slovenije.

(2) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka presežni tržni prihodki od prodaje električne energije, proizvedene iz lignita, pripadajo proračunu Republike Slovenije le, če presegajo 230 eurov na MWh.

(3) Zavezanci za plačilo presežnih tržnih prihodkov so proizvajalci električne energije in trgovci, ki v imenu proizvajalcev prodajajo elektriko, ki v obdobju in poslih iz prvega odstavka tega člena realizirajo tržne prihodke nad 180 eurov na MWh na portfeljski ravni (v nadaljnjem besedilu: zavezanci).

(4) Povprečna prodajna cena se oblikuje na podlagi upoštevanja vseh poslov zavezancev, prodajnih in nakupnih, ne glede na vrsto pogodbe, čas, tržni prostor sklenitve pogodbe ali kupca električne energije, vključno s terminskimi posli s fizično ali finančno poravnavo izven Republike Slovenije, pri čemer se upošteva povprečje doseženih prihodkov v obdobju veljavnosti ukrepa omejitev presežnih tržnih prihodkov, vključno z borznimi stroški in stroški zakupa čezmejnih kapacitet.

(5) Iz obveznosti plačila presežnega tržnega prihodka se izvzame elektrika, prodana na izravnalnem trgu, do katere so lahko upravičeni njeni prodajalci za dobavo v obdobju od uveljavitve tega zakona do 31. decembra 2023.

(6) Zavezanci morajo obseg presežnih tržnih prihodkov ugotavljati za celotno obdobje veljavnosti ukrepa omejitev presežnih tržnih prihodkov za vse svoje proizvodne naprave oziroma za vse sklenjene posle. Presežne tržne prihodke na osnovi presoje pavšalno do petnajstega dneva v mesecu za pretekli mesec v obdobju veljavnosti ukrepa nakažejo v proračun Republike Slovenije na posebno namensko postavko proračuna. Do 31. januarja 2024 se izvede proračun na osnovi ugotovljenega dejanskega obsega presežnih tržnih prihodkov za celotno obdobje veljavnosti ukrepa omejitev presežnih tržnih prihodkov.

12. člen

(določitev vrste elektrarn, za katere velja omejitev tržnih prihodkov)

(1) Omejitev presežnih tržnih prihodkov velja za prodano električno energijo, proizvedeno v proizvodnih napravah z nazivno električno močjo večjo od 500 kW, iz naslednjih virov energije:

- a) vetra;
- b) sonca;
- c) geotermalne energije;
- č) vode, razen iz črpalnih hidroelektrarn;
- d) biomase (trdna ali plinasta biomasna goriva), razen biometana;
- e) odpadkov;
- f) jedrske energije;
- g) lignita;
- h) surove nafte in drugih naftnih derivatov;
- i) šote.

(2) Omejitev presežnih tržnih prihodkov ne velja za prodajo električne energije, proizvedene iz naslednjih virov energije ali proizvodnih naprav:

- a) zemeljskega plina;
- b) demonstracijskih naprav;
- c) proizvodnih naprav, ki so v podporni shemi in prejemajo podporo na podlagi zagotovljenega odkupa.

13. člen

(odločba o izjemi pri omejevanju presežnih tržnih prihodkov)

(1) Zavezanec iz 11. člena tega zakona, katerega stroškovna cena električne energije v določeni proizvodni napravi presega najvišjo dovoljeno ceno iz 11. člena tega zakona, lahko poda vlogo z ustreznimi dokazili na Agencijo za energijo (v nadaljevanju: agencija), da ugotovi, ali z omejenimi prihodki na podlagi tega zakona lahko pokriva vse stroške proizvodnje v tej napravi.

(2) Če agencija ugodí vlogi, izda zavezancu za njegovo proizvodno napravo odločbo o izjemi pri omejevanju presežnih tržnih prihodkov, v kateri določi novo najvišjo ceno, ki je enaka stroškovni ceni električne energije iz proizvodne naprave, na podlagi katere mora zavezanec ugotavljati presežne tržne prihodke.

14. člen

(vodenje evidence)

Zavezanci vzpostavijo evidenco podatkov za vso električno energijo iz poslov iz prvega odstavka 11. člena tega zakona. Iz podatkov morajo biti razvidni vsi posli, na podlagi katerih se izračuna povprečna prodajna cena, podatki proizvajalcev električne energije pa morajo izkazovati, koliko električne energije je bilo proizvedeno v posamezni proizvodni napravi iz 12. člena tega zakona.

24. člen (nadzor)

(1) Nadzor nad izvajanjem tega zakona opravlja inšpekcija, pristojna za energijo.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek opravlja nadzor nad izvajanjem 11. do 14. člena tega zakona agencija.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena opravlja nadzor nad izvajanjem določb 15. člena tega zakona Finančna uprava Republike Slovenije.

25. člen (prekrška v zvezi z omejitvijo presežnih tržnih prihodkov)

(1) Z globo od 5.000 do 125.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, če v nasprotju s šestim odstavkom 11. člena tega zakona:

1. mesečno ne ugotavlja presežnih tržnih prihodkov za celotno obdobje veljavnosti ukrepa omejitve presežnih tržnih prihodkov za vse svoje proizvodne naprave oziroma za vse sklenjene posle ali
2. presežnih tržnih prihodkov do petnajstega dne v mesecu za pretekli mesec v obdobju veljavnosti ukrepa omejitve presežnih tržnih prihodkov ne nakaže na posebno namensko postavko proračuna Republike Slovenije.

(2) Z globo od 10.000 do 250.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje pravna oseba, ki se po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, šteje za srednjo ali veliko gospodarsko družbo.

(3) Z globo od 5.000 do 25.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.

(4) Z globo od 1.500 do 2.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM POSTOPKU

V skladu s 143. členom Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US in 111/21) Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog zakona obravnava po nujnem postopku, da bi se preprečile težko popravljive posledice za delovanje države zaradi vpliva visokih cen energentov .

Predlog sprememb zakona je potrebno sprejeti po nujnem postopku, saj gre za izvajanje določb Uredbe 2022/1854/EU. V spremembi zakona je na novo določena zgornja meja tržnih prihodkov proizvajalcev, ki jo je potrebno prilagoditi dejanskim razmeram v Sloveniji.

Vlada Republike Slovenije na podlagi drugega odstavka 58. člena Poslovnika državnega zbora predlaga obravnavo predloga zakona na izredni seji Državnega zbora Republike Slovenije.